

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku J. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 lutego 2011 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 września 2010 r.,

oddala zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy J. D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wysokość emerytury na skutek skargi kasacyjnej J. D. od wyroku Sądu Apelacyjnego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 14 maja 2009 r., od postanowienia Sądu Apelacyjnego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 15 lutego 2010 r., postanowieniem z 28 września 2010 r., ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 6.516 zł.; odrzucił skargę kasacyjną.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że wyrokiem z 14 maja 2009 r. oddalił apelację J. D. od wyroku Sądu Okręgowego z 1 sierpnia 2008 r. o wysokość emerytury. Wnioskodawca nie złożył w ustawowym terminie wniosku

o doręczenie odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem. Natomiast w sprawie o sygn. akt 318/10 Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 15 lutego 2010r. odrzucił skargę o wznowienie postępowania w wyżej opisanej sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2009 r. i odrzucił wniosek o wyłączenie sędziów. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2010 r. odrzucono jako spóźniony wniosek J. D. o doręczenie odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2009 r.

W dniu 2 lipca 2010 r. wnioskodawca reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2010r. (w tej dacie nie zapadł wyrok), oznaczając , że skarga dotyczy obu spraw.

W dniu 12 lipca 2010r. doręczono pełnomocnikowi wnioskodawcy wezwanie o uzupełnienie braków formalnych skargi kasacyjnej przez oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia, ze wskazaniem sposobu jej wyliczenia oraz uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi.

W piśmie procesowym z dnia 19 lipca 2010r. pełnomocnik wnioskodawcy oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na 21.562 zł. Nadto w piśmie zawarto uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W dniu 13 sierpnia 2010r. doręczono pełnomocnikowi wnioskodawcy wezwanie kolejne o uzupełnienie braków formalnych skargi przez podanie którego orzeczenia dotyczy skarga kasacyjna w części odnoszącej się do sprawy AUa .../10 oraz wskazania wysokości zarobków za lata 1967 — 1975 i do 1985r..

W piśmie procesowym z dnia 19 sierpnia 2010r. pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że skarga kasacyjna dotyczy całego postępowania zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, sąd sam nadał sprawie drugą sygnaturę, więc winien to wyjaśnić, a odnośnie przedmiotowych zarobków podano, że wskaźnik wyliczono w oparciu o średnią arytmetyczną zarobków z podanych lat według wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny uznał, że skarga kasacyjna podlega odrzuceniu z kilku powodów.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie, jest wysokość emerytury wnioskodawcy. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, dotyczących wysokości świadczenia dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uwarunkowana wykazaniem wartości przedmiotu zaskarżenia w wysokości co najmniej 10000 zł. (art. 398² § 1 k.p.c.). W okolicznościach sprawy wskazana przez stronę pozwaną wartość przedmiotu zaskarżenia jest zawyżona bezpodstawnie. Świadczenia emerytalno — rentowe są świadczeniami powtarzającymi się, stąd wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie to wielkość ustalana w skali roku , zgodnie z art. 22 k.p.c.. Nadto należy uwzględnić, że wnioskodawca ma przyznane prawo do świadczenia , stąd wartość przedmiotu zaskarżenia to nie jest tylko wysokość dochodzonego świadczenia za okres roku , ale różnica pomiędzy wysokością dochodzonej emerytury, a faktycznie pobieraną według wyliczeń organu rentowego . Różnice te nadto należy odnieść do daty i treści zaskarżonej decyzji . W sprawie wnioskodawca odwołał się od decyzji z dnia 25 kwietnia 2008r. , w której to decyzji wyliczono wysokość emerytury w kwocie 1.253,45 zł. miesięcznie . Z tego względu wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi $\cdot (1.796 \text{ zł.} - 1.253 \text{ zł.}) \times 12 = 543 \text{ zł.} \times 12 = 6.516 \text{ zł.}$ co ustalono przy zastosowaniu art. 25 k.p.c.. W świetle powyższego , skoro wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie jest niższa niż 10.000 zł. , skarga kasacyjna podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu , który wydał zaskarżone orzeczenie w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia stronie skarżącej z uzasadnieniem. W sprawie o sygn. akt AUa .../08 prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł w dniu 14 maja 2009 r. Okolicznością warunkującą skuteczne złożenie skargi kasacyjnej, jest uprzednie złożenie wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem, czego w niniejszej sprawie wnioskodawca nie uczynił. Niedopełnienie powyższych czynności decyduje o niedopuszczalności skargi kasacyjnej.

W świetle powołanego przepisu art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od opisanych orzeczeń sądu drugiej instancji, bezzasadne jest więc objęcie tym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Sprawa o sygn. akt AUa .../10 dotyczy natomiast postępowania ze skargi wnioskodawcy w przedmiocie wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania w sprawie o sygnaturze AUa .../08. Elementarnym wymogiem skargi kasacyjnej jest oznaczenie orzeczenia od którego została wniesiona, a wnioskodawca mimo wezwania do usunięcia owej wadliwości, nie uczynił zadość temu wymogowi, a rozważania o nadaniu sprawie dwóch sygnatur są bezprzedmiotowe. Nieuzupełnienie w tych okolicznościach tak podstawowej wadliwości również decyduje o odrzuceniu skargi kasacyjnej w tym zakresie.

Zażaleniem pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżył w całości postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 września 2010 r. w sprawie AUa .../08.

Postanowieniu Sądu Apelacyjnego zarzucono: (-) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, przez przyjęcie, że skarga kasacyjna została złożona po terminie w sytuacji, gdy wnioskodawca nie został prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, na którym zapadł wyrok w przedmiotowej sprawie, pomimo, że Sąd posiadał nowy adres do korespondencji, i złożył skargę w przepisany dwumiesięcznym terminie od dnia, kiedy wyrok został mu doręczony - a właściwie od dnia, kiedy wyrok ten osobiście odebrał z sekretariatu Sądu Apelacyjnego; (-) błędną wykładnię istniejącej normy prawnej, przez wskazanie, że skarga kasacyjna wnioskodawcy ulega odrzuceniu z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy przepis art. 398² § 1 k.p.c. wyraźnie wskazuje możliwość wniesienia skargi w określonym zakresie niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia; (-) orzekanie w sprawie przez sędziów, którzy na podstawie art. 48 i 49 k.p.c., zgodnie z wnioskiem J. D. podlegają wyłączeniu;

W uzasadnieniu zażalenia wnioskodawca podniósł że choć zgodnie z art. 25 k.p.c., Sąd może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez stronę i zarządzić w tym celu dochodzenie, to zgodnie z § 2 ww. artykułu, po doręczeniu pozwu sprawdzenie może nastąpić jedynie na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór, co do istoty sprawy. Mając powyższe na uwadze wnioskodawca stwierdził, że skoro Sąd Okręgowy, ani też Sąd Apelacyjny, a tym bardziej uczestnik postępowania nie kwestionowali kwoty dochodzonej odwołaniem, jak i apelacją, wskazana kwota pozostaje aktualna również w postępowaniu kasacyjnym. Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzić

należy, że choć w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, to wskazana wartość opiewająca na kwotę 21.562zł jest kwotą poprawną, co tym samym oznacza, że skarga kasacyjna nie powinna zostać odrzucona - wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza bowiem 10000 zł.

Odnosząc się do wskazania, którego orzeczenia dotyczy skarga kasacyjna w części odnoszącej się do sprawy o sygn. AUa .../10, wskazano, że skarga dotyczy całego postępowania zarówno pierwszo-, jak i drugoinstancyjnego.

Co do wniesienia skargi kasacyjnej po upływie ustawowego terminu do jej wniesienia, wskazano, że w dniu 3 stycznia 2009 r. wnioskodawca złożył w Sądzie pismo dotyczące zmiany adresu do korespondencji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione i podlega oddaleniu, a postanowienie Sądu Apelacyjnego z 28 września 2010 r. odpowiada prawu.

Wyrok zaskarżony odrzuconą skargą kasacyjną zapadł 14 maja 2009 r. Wnioskodawca nie złożył w ustawowym tygodniowym terminie wniosku o doręczenie odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem (art. 387 § 3 k.p.c.). Postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2010 r. odrzucono jako spóźniony wniosek J. D. o doręczenie odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2009 r.

Wnioskodawca, reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, złożył skargę kasacyjną dopiero 2 lipca 2010 r., oznaczając ją jako skargę od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 14 maja 2010r. (w tej dacie nie zapadł wyrok), dotyczącą spraw o sygn. akt AUa .../08 i AUa .../10. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, warunkiem skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej jest uprzednie otrzymanie przez stronę odpisu wyroku sądu drugiej instancji z uzasadnieniem, po złożeniu wniosku w tym przedmiocie zgodnie z art. 387 § 3 k.p.c. W myśl art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się bowiem do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Stosownie zaś do art. 387 § 3 k.p.c. orzeczenie

z uzasadnieniem doręcza się stronie, która w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji zażądała jego doręczenia. Regulację art. 398⁵ k.p.c. należy więc rozumieć w ten sposób, iż termin dwumiesięczny liczony jest od doręczenia orzeczenia dokonanego w sposób prawidłowy, tj. zgodnie z wymaganiami przewidzianymi w art. 387 § 3 k.p.c. To z kolei oznacza, że tylko wtedy, gdy strona zażądała w terminie tygodniowym doręczenia jej orzeczenia wraz z jego uzasadnieniem, można mówić, iż spełnione zostało wstępne wymaganie dla powstania możliwości wniesienia skargi. Natomiast, gdy z takim żądaniem nie wystąpiła, bądź też występując z nim przekroczyła siedmiodniowy termin do zgłoszenia żądania doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem (art. 387 § 3 k.p.c.), dwumiesięczny termin, przewidziany w art. 398⁵ k.p.c., w ogóle nie może rozpocząć biegu, a tym samym niemożliwe jest wniesienie skargi. Bez spełnienia zatem wskazanych wyżej warunków, wniosek o doręczenie wyroku wraz z jego uzasadnieniem jest jedynie wnioskiem o doręczenie stronie odpisu sentencji wyroku wraz z uzasadnieniem, złożonym na podstawie art. 9 k.p.c., zgodnie z którym strony mają prawo otrzymywać odpisy z akt sprawy, a więc mogą w każdym czasie zwrócić się o doręczenie im odpisu wyroku i jego uzasadnienia (zob. postanowienie SN z dnia 24 lutego 2005 r., III PZ 1/05; a także postanowienie SN z 7 stycznia 2003 r. I PZ 104/02, OSNP 2004 r., nr 13, poz. 231; postanowienie SN z 11 grudnia 1996 r., I PKN 45/96, OSNAPIUS 1997 nr 14 poz. 254; postanowienie SN z 15 kwietnia 1997 r., II CZ 35/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 151; postanowienie SN z 14 lutego 1997 r., II UZ 26/96, OSNAPIUS 1998, nr 2, poz. 42 [notka]; postanowienie SN z 8 maja 1997 r., I PKN 130/97, OSNAPIUS 1998, nr 2, poz. 42 [notka]; postanowienie SN z 15 września 2000 r., I PKN 467/00). Na powyższe rozważania nie ma wpływu argumentacja podniesiona w zażaleniu, gdzie żalący się stwierdza, że z powodu zmiany adresu nie został prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, kiedy zapadł wyrok w przedmiotowej sprawie, pomimo, że Sąd posiadał nowy adres do korespondencji. Twierdzenie to nie znajduje ~~żadnego~~ potwierdzenia w aktach sprawy. Na karcie 135 znajduje się dowód nadania przesyłki z zawiadomieniem o terminie rozprawy apelacyjnej, zgodnie z brzmieniem art. 136 § 2 k.p.c. mający skutek doręczenia. Nie ma natomiast w aktach pisma z 3 stycznia 2009 r., na które powołuje się żalący, w którym jakoby zawiadomił sąd o zmianie miejsca

zamieszkania. Należy również nadmienić, że zgodnie z art. 136 § 1 i 387¹ k.p.c. strony mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie swego zamieszkania. Strona, która nie zawiadomiła sądu o zmianie miejsca zamieszkania, nie może skutecznie domagać się przywrócenia terminu do wniesienia środka odwoławczego na tej podstawie, że nie wiedziała o zapadnięciu niekorzystnego dla niej orzeczenia (np. postanowienie SN z dnia 2 października 1997 r., III CKN 267/97; postanowienie SN z dnia 23 października 2002 r., II CZ 106/02). Powyższe oznacza niespełnienie przesłanki dopuszczalności skargi kasacyjnej.

W odniesieniu do zarzutów podniesionych w zażaleniu co do wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną, wyrażono w piśmie dwa poglądy, które nie są ze sobą spójne. Po pierwsze stwierdzono, że art. 398² § 1 k.p.c. wyraźnie wskazuje możliwość wniesienia skargi w określonym zakresie niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Jest to nieprawda. Artykuł 398² § 1 k.p.c. stanowi, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Przedmiotowa sprawa toczy się o wysokość emerytury, a bezspornie przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że sprawa o ustalenie wysokości emerytury jest sprawą o prawo majątkowe, wobec czego o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) (zob. np. postanowienie SN z 5 grudnia 2007 r., II UZ 35/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 83; postanowienie SN z 18 stycznia 2008 r., II UZ 43/07, OSNP 2009, nr 7-8, poz. 108).

Jako drugi podniesiono argument, że skoro Sąd Okręgowy, Sąd Apelacyjny, ani uczestnik postępowania nie kwestionowali kwoty dochodzonej odwołaniem, jak i apelacją, wskazana kwota pozostaje aktualna również w postępowaniu apelacyjnym. Wbrew twierdzeniom skarżącego, mając na względzie, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje między innymi wartość przedmiotu zaskarżenia, która nie może być niższa niż 10 tys. zł (art. 398² § 1 k.p.c.), Sąd drugiej instancji jest uprawniony do sprawdzenia podanej przez stronę skarżącą

wartości przedmiotu zaskarżenia, przy odpowiednim zastosowaniu art. 25 k.p.c., wówczas, gdy skarżący taką wartość poda, a zarazem powstaną wątpliwości co do podstaw jej określenia jak i samego sposobu obliczenia. W razie ustalenia, że jest ona niższa niż określona w przepisach warunkujących dopuszczalność skargi kasacyjnej, sąd drugiej instancji jest uprawniony do odrzucenia skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 listopada 1997 r., II CKN 493/97, niepubl., z 9 czerwca 1998 r., III CZ 75/98, niepubl., z 27 października 2004 r., IV CZ 125/04, niepubl.; z 23 marca 2006 r., IV CZ 139/05; z 27 października 2004 r., IV CZ 125/04; z dnia 24 listopada 2006 r., III CZ 69/06).

Nie wymaga dłuższych rozważań odniesienie się do zarzutu zażalenia, że skarga kasacyjna dotyczy całego postępowania, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji. Artykuł 398¹ § 1 k.p.c. stanowi, że skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, podobnie oczywiste jest, że sprawa o sygnaturze akt AUa .../10 była sprawą ze skargi o wznowienie postępowania, jak pismo wnioskodawcy zakwalifikował Sąd Apelacyjny.

Sąd Najwyższy stwierdza również, że nie zaistniały podstawy do wyłączenia sędziów zgodnie z wnioskiem skarżącego, złożonym na rozprawie 4 lutego 2009 r. Skarżący podniósł zarzut, że nie dają oni gwarancji obiektywnego rozpoznania sprawy, ponieważ dokumenty, które wpłynęły do akt, nie były wszyte do akt, co daje podstawę do stwierdzenia, że sędziowie się z nimi nie zapoznali. Zdaniem skarżącego Sąd nie zapoznał się także z jego skargą, dotyczącą ukrywania przez Sąd Okręgowy dokumentów oraz niedoręczenia wnioskodawcy odpisu wyroku z uzasadnieniem. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 4 lutego 2009 r. postanowił rozpoznać wniosek, w wyniku czego czterej sędziowie, których wyłączenie postulował skarżący, złożyli oświadczenia, że nie zachodzą w stosunku do nich przesłanki wyłączenia sędziego wskazane w art. 48 i 49 k.p.c. (k. 126-129 akt sprawy). W wyniku powyższych ustaleń Sąd Apelacyjny postanowieniem z 25 lutego 2009 r. oddalił wniosek (k. 130 akt sprawy).

Należy stwierdzić, że co się tyczy wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy, art. 48 k.p.c. podaje wyczerpująco przyczyny tego wyłączenia i czyni to w

sposób nie pozostawiający wątpliwości, o jakie stany faktyczne chodzi. Przepis art. 48 k.p.c., wskazujący przyczyny wyłączenia sędziego z mocy ustawy nie ma zastosowania w sprawie. Natomiast gdy chodzi o wyłączenie sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, art. 49 k.p.c. stanowi, że może to nastąpić wtedy, "jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego". Z wykładni tego przepisu dokonywanej w judykaturze i piśmiennictwie wynika, że okolicznością taką jest rodzaj emocjonalnego zaangażowania sędziego w odniesieniu do strony postępowania sądowego. Jako przykłady wskazuje się: przyjaźń, nienawiść, więź rodzinną, powiązania majątkowe i gospodarcze, jak również ujawnioną niechęć lub sympatię do strony albo faworyzowanie jednej ze stron kosztem drugiej.

Wniosek pozwanego o wyłączenie sędziów nie opiera się jednak na takich podstawach. Jednocześnie strona pozwana nie wskazuje żadnych konkretnych okoliczności ani jakiegokolwiek zachowania imiennie oznaczonych sędziów, które mogłyby świadczyć o istnieniu okoliczności mogących wywołać wątpliwości co do ich bezstronności. Istnienie takich przyczyn, stanowiących przyczynę wyłączenia, wykluczyli też sędziowie w złożonych oświadczeniach. Samo przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie, zwłaszcza nieobiektywnie, nie jest przesłanką do żądania wyłączenia sędziego. Strona może zwalczać wadliwe orzeczenia wydawane przez sąd przy pomocy środków odwoławczych. Nie może natomiast, poprzez składanie nieuzasadnionego wniosku o wyłączenie sędziego, wpływać na skład sądu rozpoznającego sprawę.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.